

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

ОРГАНІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ГРОМАДІ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
У СФЕРІ ОСВІТИ**

2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ	4
ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ МЕТОДИК ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ШКОЛІ...	7
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В ПИТАННІ НАЦІОНАЛЬНО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	13
ДОКУМЕНТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	15
СКОРОЧЕННЯ	19

Ця публікація була підготовлена за підтримки Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її авторів та не обов'язково відображає позицію Програми «U-LEAD з Європою», Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Польщі, Данії та Словенії

ПЕРЕДМОВА

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Під час війни, вагому роль у розвитку суспільства відіграє саме національно-патріотичне виховання, адже через взаємодію з дітьми, молоддю формується утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України.

Ці методичні матеріали підготовлено з метою запровадження якісного національно-патріотичного виховання в громаді як важливий інструмент роботи з дітьми та молоддю у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

**Олександр Слобожан,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління**

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Національно-патріотичне виховання (далі - НПВ) - одна із складових систем гармонійного розвитку дошкільника.

Заклади дошкільної освіти (далі - ЗДО) під час роботи з дітьми забезпечують оволодіння ними знаннями про рідний народ, його Батьківщину і на цій основі відбувається розвиток національних рис і якостей молодого покоління.

Основними напрямками національно патріотичного виховання в ЗДО є:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- краєзнавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство.

Дошкільний період – час коли закладаються основні моральні почуття, до яких і відноситься почуття патріотизму. Виховання любові до держави та простим розумінням державотворення є цілою системою різноманітної роботи. Таке завдання стоїть не тільки перед закладом дошкільної освіти, а ще й перед батьками та суспільством в якому дитина формується.

Починаючи з четвертого року життя значно розширюється кругозір дитини, розвиваються пізнавальні інтереси. Обсяг інформації, яку дитина одержує з різних джерел, інтенсивно формує допитливість і спостережливість. Завдання вихователя полягає в тому, щоб систематично і послідовно стимулювати й підтримувати ці процеси, поглиблювати і розвивати їх. Тут можна використовувати наступні методи і форми:

- пізнавальні заняття;

- інтегровані заняття;
- ознайомлення з флорою і фауною (краєзнавство);
- читання художньої літератури;
- бесіди;
- екскурсії;
- дидактичні ігри;
- індивідуальні завдання.

Діти мають поступово усвідомлювати, що моральний аспект патріотизму полягає і в розвитку національної економіки (це нові робочі місця, заробітна плата працівникам, доходи бюджету, раціональне використання яких робить життя у рідній країні достойним), і в підтримці національного виробника, і в економічній, господарській порядності власників підприємств, і в розвитку меценатства тощо. Щодо цього педагог може використати приклади з історії і з сучасного життя країни. Доцільним у патріотичному вихованні дітей дошкільного віку є використання творів художньої літератури, в яких ідеться про історію і сьогодення України, життя дітей і дорослих.

Патріотичне виховання дошкільнят має вирішувати ширше коло завдань, ніж ті, що зазначені. Це не лише виховання любові до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, але виховання шанобливого ставлення до людини та результатів її праці, рідної землі, захисників Вітчизни, державної символіки, традицій держави, загальнонародних свят.

Для того щоб організувати якісне національно-патріотичне виховання в ЗДО потрібно скласти план проведення заходів НПВ на навчальний рік, до таку плану мають входити:

1. Лекції;
2. Заходи (виставки, свята і т.п.);
3. Спілкування, діалог із спеціалістом;
4. Розвиток когнітивно, соціальних навичок;
5. Перегляд патріотичних відеоматеріалів;
6. Прогулянки, екскурсії;
7. Ігри;

8. Організація пам'ятно-культурних локацій на території ЗДО.

Отже, дошкільне дитинство є надзвичайно важливим періодом установленні особистості. Саме в цей час формуються фундаментальні якості людини, основи світосприйняття, ставлення до себе та свого місця в світі. Це стає можливим завдяки інтенсивному розвитку фізіологічних та психологічних якостей дітей у цей віковий період (відбувається становлення мовленнєвої діяльності, мислення, уяви). Саме в час дошкільного дитинства закладаються основи свідомості і самосвідомості (дитина усвідомлює суспільні цінності, починає керуватися в своїй поведінці моральними нормами). Зокрема, цей час є найсприятливішим для формування в неї першооснов національної самосвідомості (етнізація), які включають усвідомлення своєї приналежності до нації, пробудження любові та поваги до національної мови, традицій, символіки, зародження фундаментальних рис національного характеру¹.

¹ <https://vseosvita.ua/library/sucasni-aspekti-nacionalno-patrioticnogo-vihovanna-u-zakladi-doskilnoi-osviti-409132.html>

ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ МЕТОДИК ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ШКОЛІ

Патріотичне виховання в українському суспільстві залишається першочерговим як для держави, так і для системи освіти в цілому. Кабінет Міністрів України постановою № 673 від 30 червня 2021 року затвердив Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року².

Згідно цієї програми для забезпечення майбутнього України як незалежної держави, недопущення подальшого розвитку збройних конфліктів і отримання переваг від поглиблення відносин з Європейським Союзом та НАТО необхідна розбудова ефективної та відповідальної управлінської вертикалі з громадською підтримкою модернізації країни є питанням національної безпеки.

З метою раціонального використання ресурсів Програма передбачає концентрацію зусиль на таких пріоритетних завданнях:

формування української громадянської ідентичності — здійснення заходів, спрямованих на впровадження та утвердження суспільно-державних (національних) цінностей, розвиток громадянської ідентичності населення України;

військово-патріотичне виховання — здійснення заходів, спрямованих на формування у громадян готовності до захисту України, громадського сприяння безпеці та обороні України та підвищення престижу військової і спеціальної державної служби;

формування науково-методологічних і методичних засад національно-патріотичного виховання — здійснення заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання;

² <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyi-socialnoyi-programi-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakih-i300621-673>

підтримка та співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства щодо національно-патріотичного виховання.

Основними складовими національно-патріотичного виховання є:

- 1) громадянсько-патріотичне виховання;
- 2) духовно-моральне виховання;
- 3) співпраця із закордонними українцями;
- 4) військово-патріотичне виховання.

У зв'язку з військовою агресією РФ, найбільш актуальним зараз є військово-патріотичне виховання:

- формування оборонної свідомості (готовність громадянина до захисту України) населення України;
- популяризації і підвищення престижу військової та спеціальної державної служби;
- розвитку військово-прикладного і службово-прикладного спорту, військової науково-технічної творчості та інновацій;
- формування розуміння і підтримки населенням України державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції та практичних кроків щодо зближення з НАТО, зберігаючи в основі українські національні цінності;
- збільшення чисельності громадян (зокрема молоді), готових до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, та набуття ними необхідних компетенцій із початкової військової підготовки;
- активного залучення громадян (зокрема молоді) до громадського сприяння безпеці та обороні України та набуття необхідних компетентностей у сфері безпеки і оборони;
- вшанування захисників України, які полягли в боротьбі за захист незалежності та територіальної цілісності України;
- формування шанобливого ставлення до героїв боротьби Українського народу за здобуття незалежності України;
- сприяння створенню та реалізації нової системи військово-патріотичного виховання та громадського сприяння безпеці та обороні України.

Новітній підхід до національно-патріотичного виховання, зокрема до військово-патріотичного виховання на прикладі міста Львова.

Рішенням № 866 від 18 серпня 2023 року «Про центр національно-патріотичного виховання закладу загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади» Львівська міська рада затвердила положення про Центр національно-патріотичного виховання закладу загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади (далі – Центр)³.

Цим рішенням Львівська міська рада знайшла вихід відразу з двох ситуацій. Перше, це використання приміщення укриття, яке знаходиться на базі школи, для розміщення бази для проведення занять НПВ (рис.1). Друге, це організація якісного НПВ з новою методикою залучення військовослужбовців (які є експертами в своїх напрямках) та підбором навчальної програми під реальні виклики.

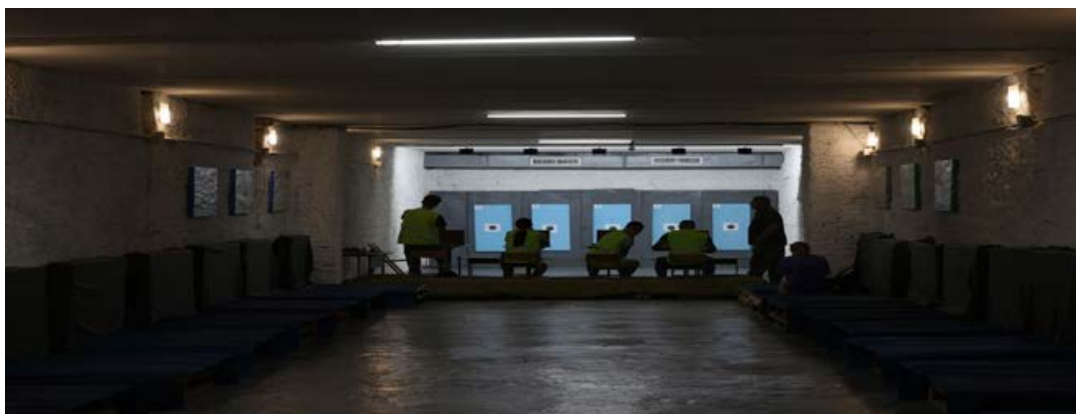

Рис.1 фото: Роман Балук

Такі Центри знаходяться на базі та у підпорядкуванні закладу загальної середньої освіти, але штат такого Центру не обов'язково складається з педагогічних працівників (рис.2). Фінансування Центру здійснюється профільним структурним підрозділом органу місцевого самоврядування, в даному випадку – управлінням освіти Львівської міської ради.

³ [https://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/\(SearchForWeb\)/4B0D881F1BB066E5C2258A120030552E?OpenDocument](https://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/(SearchForWeb)/4B0D881F1BB066E5C2258A120030552E?OpenDocument)

Додаток 2

Затверджено
рішенням виконкому
від 18.08.2023 № 866

ПЕРЕЛІК

посад та штатна чисельність Центру національно-патріотичного
виховання закладу загальної середньої освіти
Львівської міської територіальної громади

№ з/ п	Назва посади	Кількість штатних посад
1. Адміністративно-педагогічний персонал		
1.	Заступник директора з методичної роботи	1
2.	Практичний психолог	1
	Разом:	2,00
2. Спеціалісти		
3.	Інструктор з домедичної підготовки-провідний фахівець	1
4.	Інструктор з тактичної підготовки-провідний фахівець	1
5.	Інструктор з кульової стрільби-провідний фахівець	1
6.	Асистент інструктора-фахівець I категорії	3
	Разом:	6,00
	Всього:	8,00

Рис.2 Перелік посад та штатні чисельність Центру

Програма навчання у центрі НПВ, яка реалізується на території Львівської МТГ:

1. Цивільний захист, за напрямками:

- основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях;
- основи рятувальних та невідкладних робіт;
- системи оповіщення/засоби комунікації, орієнтування;
- мінна безпека;
- психологічна підготовка;
- прикладна фізична підготовка.

2. Домедична цивільна допомога, за напрямками:

- нормативно-правове врегулювання цивільної домедичної допомоги;
- домедична допомога в надзвичайних ситуаціях;
- психологічна підготовка.

3. Тактична медицина, за напрямками:

- дії під час наявної загрози життю;
- дії після усунення загрози життю;
- способи евакуації пораненого в безпечну зону.

4. Вогнева підготовка, за напрямками:

- озброєння війська;
- стрілецька зброя та поводження з нею;
- Ручні осколкові гранати та поводження з ними.

5. Тактична підготовка, за напрямками:

- забезпечення життєдіяльності;
- основи військової топографії;
- інженерна підготовка;
- основні навички переміщення;
- комунікація;
- види бою, шляхи застосування підрозділом, маневри.

6. Безпілотні літальні апарати, за напрямками:

- загальна інформація, ознайомлення;
- управління дронами;
- програмне забезпечення.

7. Військово-польові збори, як фінальний етап попередніх курсів.

Забезпечення кабінетів, закупівля необхідних матеріалів здійснюється за рахунок органу місцевого самоврядування, враховуючи що наповнюваність бюджетів муніципалітетів відрізняється, то і кількісний та

якісний перелік буде відрізнятися. Під час підготовки таких Центрив, рекомендуємо звертатися за рекомендаціями до інструкторів, які будуть працювати в Центрі, адже саме вони зможуть скласти коректний перелік, необхідних речей для діяльності Центру. Приклади вигляду і забезпечення Центру на базі Львівських закладів загальної середньої освіти (рис.3 та рис. 4).

Рис.3 Кабінет домедичної допомоги

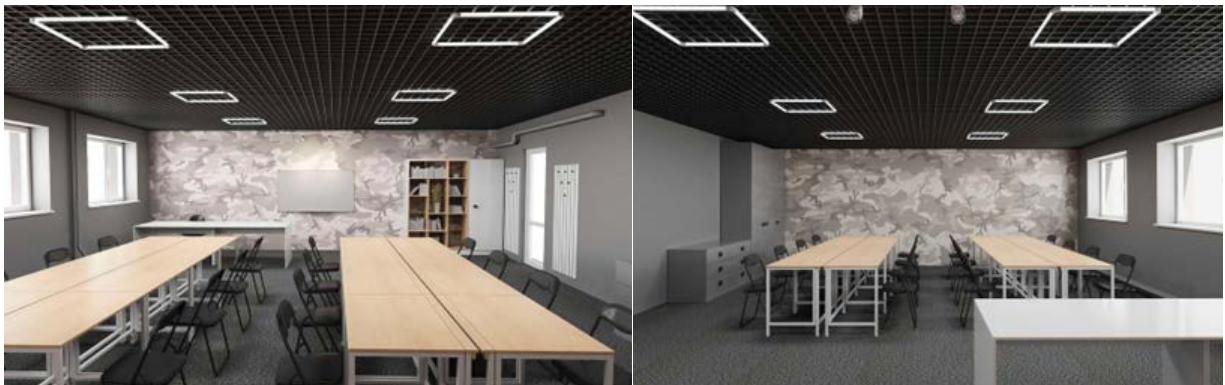

Рис.4 Кабінет тактичної підготовки

Також, варто зазначити що створення таких Центрив, не обов'язкове в кожному закладі освіти, на прикладі Львова можна побачити, що доцільно створювати такі Центри в одному закладі освіти та будувати графік відвідування.

Створення таких кабінетів покращить предмет національно – патріотичного виховання, та дозволить відійти від радянських методик навчання військово – патріотичного виховання, що безперечно покращить розвиток патріотизму для дітей та молоді.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В ПИТАННІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Як вже зазначали вище, Кабінет Міністрів України затвердив Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року. Згідно цієї програми підтримка та співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства щодо національно-патріотичного виховання включає:

- підтримка та інформування населення України про діяльність українських молодіжних громадських об'єднань, що заборонялися і переслідувалися окупаційними та радянським режимами, у тому числі українського пластового руху (Пласт) та скаутського руху, Спілки української молоді, що збереглися в закордонних українців та відновили свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;
- залучення громадян із сформованою національною (громадянською) ідентичністю до діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- організацію та проведення конкурсів з визначення проєктів національно-патріотичного виховання, розроблених інститутами громадянського суспільства, для реалізації яких надається фінансова підтримка;
- сприяння утворенню центрів національно-патріотичного виховання на базі діючої мережі закладів, у тому числі шляхом їх реорганізації, перепрофілювання з урахуванням потреб та фінансових можливостей регіонів;
- координацію діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, закладів освіти, культури, інститутів громадянського суспільства, молодіжних центрів, центрів національно-патріотичного виховання;
- розвиток напряму національно-патріотичного виховання у молодіжних центрах та закладах культури;

- заснування на конкурсній основі премій для громадських активістів, які зробили вагомий внесок в утвердження громадянської ідентичності серед населення України на основі національних цінностей.

Враховуючи існуючу ситуацію, а саме військовий стан в Україні, то виконання цієї програми зараз є ускладненим, проте необхідність на пряму НПВ зараз стала ще важливішою.

Також в Міністерстві молоді та спорту України є календарний план надання фінансової підтримки інститутам громадянського суспільства на реалізацію проєктів, заходів національно-патріотичного виховання на календарний рік.

Додатково, при формуванні програми НПВ рекомендуємо врахувати Закон України від 13 грудня 2022 року «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». Цей Закон визначає мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України, гарантії участі громадян України, закордонних українців, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у її реалізації, визначає повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Особливості статті 9 «Особливості національно-патріотичного виховання»:

1. Метою національно-патріотичного виховання є формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України.

2. Національно-патріотичне виховання охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед сфери освіти і науки, молодіжну та соціальну сфери, культури і мистецтва, реклами, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавства, туризму, охорони довкілля, фізичної культури і спорту, профорієнтації на військові спеціальності, цивільної оборони та цивільного захисту, безпеки і оборони України, зв'язків із закордонними українцями.

ДОКУМЕНТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Закони України:

Закон України від 25 квітня 2019 № 2704-VIII "Про забезпечення функціонування української мови як державної"

Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»

Закон України від 09 квітня 2015 № 314-VIII «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті»

Закон України від 09 квітня 2015 № 315-VIII «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років».

Постанови Верховної Ради України:

Постанова Верховної Ради України від 16.12.2020 № 1092-IX "Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2021 році"

Постанова Верховної Ради України від 03.12.2019 № 325-IX "Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2020 році"

Постанова Верховної Ради України від 18.12.2018 № 2654-VIII Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2019 році"

Постанова Верховної Ради України від 08.02.2018 № 2287-VIII "Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році"

Постанова Верховної Ради від 23.02.2017 № 1908-VIII "Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: "Ціннісні орієнтації сучасної української молоді"

Постанова Верховної Ради України від 21.02.2017 № 1857-VIII «Про вшанування Героїв України та інформування громадян України про подвиги українських військових»

Укази Президента України:

Указ Президента України від 01.02. 2022 № 36/2022 «Про першочергові заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, підвищення привабливості військової служби у Збройних Силах України та поступового переходу до засад професійної армії»

Указ Президента України від 21.10.2020 № 459/2020 "Про відзначення 30-ї річниці незалежності України"

Указ Президента України від 28.08.2019 № 162 «Про День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України»

Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання від 18 травня 2019 року № 286/2019»

Указ Президента України від № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 — 2020 роки»

Указ Президента України від 13.11.2014 № 871 «Про День Соборності України»

Указ Президента України від 13.11.2014 № 872 «Про День Гідності та Свободи»

Указ Президента України від 14.10.2014 № 806 «Про День захисника України»

Листи Глави Адміністрації Президента України

Доручення Глави Адміністрації Президента України від 09.03.2016 № 46-01/530 «Про залучення учасників АТО, яким присвоєно звання Герой України, та членів родин загиблих військовослужбовців, яким це звання присвоєно посмертно, до проведення заходів з національно-патріотичного виховання»

Розпорядження Кабінету Міністрів України:

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 112-р "Про затвердження плану заходів із вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні на 2021-2025 роки"

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 37-р "Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2025 року"

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р "Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року"

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р "Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні"

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 №954-р «Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві»

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 898-р «Про затвердження плану заходів щодо національно-патріотичного виховання молоді на 2017 рік»

Постанови Кабінету Міністрів України:

Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020 – 2025 роки»

Накази Міністерства освіти і науки України:

Наказ МОН № 1038 від 29 липня 2019 року «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641» + додаток до наказу зі змінами (Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України)

Наказ МОН № 527 від 06 червня 2022 року Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641

Листи Міністерства освіти і науки України:

Лист МОН № 1/6267-22 від 10.06.22 року Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України

Лист МОН № 1/9-523 від 16.08.2019 «Про національно-патріотичне виховання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році»

Лист МОН №1/9-168 від 23.03.17 «Про вшанування Героїв України – учасників АТО»

Лист МОН № 1/9-3 від 10.01.2017 «Щодо виконання Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»

Лист МОН № 1/9-595 від 09.11.2016 «Про виконання п. 3 ст. 2 Указу Президента України від 12 червня 2015 року № 334 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»

Лист МОН № 1/9-506 від 22.09.2016 «Про методичні рекомендації з проведення інформаційної роботи щодо престижності військової служби у Збройних Силах України за контрактом»

Лист МОН № 1/9-235 від 08.05.2015 «Щодо відвідування музеїв та навчально-тематичних екскурсій»

Лист МОН № 1/9-614 від 27.10.2014 «Про методичні рекомендації з патріотичного виховання»

СКОРОЧЕННЯ

ЗДО – заклад дошкільної освіти

НПВ – національно-патріотичне виховання

МОН – Міністерство освіти і науки України

ЗУ – Закон України

КМУ – Кабінет Міністрів України

АМУ – Асоціація міст України

Рецензент: **Рабошук Я. О.**, заступник Виконавчого директора Асоціації міст України, директор Аналітичного Центру АМУ

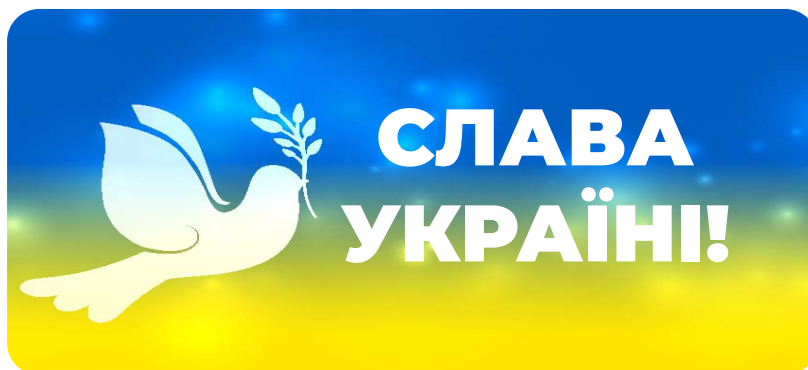
Автор: **Ковальов В. Р.**, експерт Асоціації міст України

За загальною редакцією **Слобожана О. В.**, Виконавчого директора Асоціації міст України, кандидата наук з державного управління

За сприяння у підготовці методичних матеріалів та обміні практичним досвідом висловлюємо подяку управлінню освіти департаменту розвитку Львівської міської ради.

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, Україна, 04053

+38 044 486 28 78 +38 067 103 58 88

info@auc.org.ua amu.inform@gmail.com t.me/auc_ua auc.org.ua

